

בס"ד. ש"פ ויקהל-פקודי, פרשת החודש, מבה"ח ניסן, ה'תשי"ב
(הנחה בלתי מוגה)

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה הוי' לעשות אותם, ששת ימים תיעשה מלאכה וביום השביעי יהי לכם קודש שבת שבתון להוי'.¹ וידועים הדיוקים בזה,² מהו אומרו ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם, דלכאורה הול"ל רק ויאמר משה אל כל עדת בני גו'³, ומזה הי' מובן מעצמו שהקהיל אותם, וכמ"ש בכמה מקומות, וגם להלן לענין עשיית המשכן, ויאמר משה אל כל עדת בני, וממילא מובן שהקהיל אותם, ולמה הוצרך לומר ויקהל משה. גם צריך להבין מ"ש אלה הדברים אשר צוה הוי' לעשות אותם, ולא פירש בכתוב מה הם הדברים. ומ"ש רוב המפרשים⁴ דקאי על ענין עשיית המשכן שנתפרש להלן בפרשה, אינו מובן,⁵ שהרי בענין תרומת המשכן ומלאכת המשכן מצינו אמירה מיוחדת, כמ"ש⁶ ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל זה הדבר אשר צוה ה' לאמר קחו מאתכם תרומה לה' וגו', וא"כ, אי אפשר לומר שמ"ש לפני"ז אלה הדברים אשר צוה הוי' לעשות אותם, קאי על ענין עשיית המשכן. ועכצ"ל, שאלה הדברים גו' קאי על מש"נ מיד לאח"ז, ששת ימים גו' וביום השביעי גו'. ואינו מובן,⁷ הרי הציווי דשבת נשנה כבר כמ"פ לפני זה, ומה נתחדש בענין השבת בפרשה זו, עד כדי כך, שבשביל זה הוצרך משה להקהיל את כל ישראל כדי לומר להם מצות שבת. גם צריך להבין דיוק הלשון ששת ימים תיעשה מלאכה, תיעשה דייקא, שפירושו בדרך ממילא,⁸ וכדאיתא במכילתא עה"פ בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתך נעשית על ידי אחרים, שעפ"ז נמצא, שכאשר משה הקהיל את

(1) ויקהל לה, א-ב.

(2) בכל הבא לקמן — ראה גם לקו"ש ח"א ע' 187 ואילך (ממאמר זה).

(3) ראה גם אוה"ת פרשתנו ס"ע ב'צב. ע' ב'קטז.

(4) רמב"ן וראב"ע עה"פ. ועוד.

(5) ראה גם כלי יקר עה"פ.

(6) ויקהל שם, ד-ה.

(7) ראה אלשיך עה"פ. הובא באוה"ת שם ע' ב'קטז. שם ע' ב'קכח. רד"ה ויקהל תרע"ה (המשך תערוב"ב ח"ב ע' תתקב).

(8) ראה ש"ך עה"ת ועוד מפרשי התורה עה"פ. וראה גם אוה"ת פרשתנו ע' ב'קטז. שם ע' ב'קמה. רד"ה ויקהל תרע"ה הנ"ל.

בני התחיל מיד לדבר עמהם אודות דרגא נעלית ביותר בעבודת הוי', שהו"ע עושיין רצונו של מקום. גם צריך להבין מ"ש וביום השביעי יהי' לכם קודש שבת שבתון להוי', מהו כפל הלשון בזה, דמשמע שהו"ע של תוספת קדושה. גם צריך להבין הקשר והשייכות דכל פרטי הענינים שבכתובים אלה, ענין ויקהל משה, ענין אלה הדברים אשר צוה הוי' לעשות אותם, וענין מצות שבת.

ב) ולהבין זה יש להקדים תחילה מ"ש בפירוש רש"י (וכ"ה במדרש⁹ ובזהר¹⁰) שענין ויקהל משה הי' למחרת יום הכיפורים כשירד משה מן ההר. דהנה, ביום הכיפורים אמר הקב"ה למשה סלחתי כדברך¹¹, שהו"ע הכפרה על חטא העגל¹² (לאחרי תפלתו של משה במשך ק"כ יום). וכיון שע"י חטא העגל חזרה זוהמתן [דבתחילה עולם על מילואו נברא¹³, ואח"כ בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא¹⁴, שזהו"ע חטא עה"ד, וכשעמדו ישראל על הר סיני פסקה זוהמתן¹⁴, ובחטא העגל חזרה הזוהמא],¹⁵ הנה למחרת יום הכיפורים היו ישראל צריכים להסיר את הזוהמא, ולחזור להמעמד ומצב שלפני חטא העגל, כמו בתחילת הבריאה שעולם על מילואו נברא. וזהו ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה הוי' לעשות אותם, שהו"ע סדר העבודה בתיקון החטא. והנה, משה אמר להם כמה ענינים בסדר התיקון, אבל הפרט העיקרי שנוגע לנו הוא מ"ש ששת ימים תיעשה מלאכה, תיעשה בדרך ממילא.

ג) וביאור הענין¹⁶, דהנה כתיב¹⁷ יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, ופירשו רז"ל במשנה¹⁸ אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא, והיינו¹⁹, שכדי שיהי' אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא, צ"ל

16) בכל הבא לקמן — ראה תורת חיים ד"ה ויקהל משה הב' (תריט, ב ואילך [בהוצאה החדשה — תיד, א ואילך]).
17) תהלים קכח, ב.
18) אבות פ"ד מ"א. ברכות ח, א.
19) ראה גם לקו"ת שלח מב, ד. ד"ה מים רבים תשל"ח פ"ב (תו"מ סה"מ חשון ע' רמו).

9) מדרש לקח טוב עה"פ. וראה מכילתא יתרו יח, יג.
10) ח"ב קצה, א.
11) פרש"י תשא לג, יא. ועוד.
12) ראה אוה"ת שם ע' ב'קמה.
13) ראה ב"ר פי"ד, ז. וראה שם פי"ב, ו.
פיי"ג, ג (וביפ"ת שם).
14) שבת קמו, א. זח"א נב, ב.
15) זהר שם.

ההנהגה באופן דיגייע כפיך דוקא, שהיגיעה בהעסק היא עם הכפים בלבד, ולא עם הראש והלב, שמוחו ולבו של האדם צריכים להיות בד' אמות של תורה וד' אמות של תפלה וקיום המצוות, והיגיעה בעסק היא עם הכפים בלבד, ואילו מוחו ולבו אינם טרודים בזה. וזהו תיעשה בדרך ממילא, שאינו טרוד בעסק המלאכה, אלא הרי זה כאילו המלאכה נעשית בדרך ממילא. דהנה, לפי האמת לא הי' האדם צריך להתעסק כלל בעניני העולם, שהרי להוי' הארץ ומלואה²⁰, ומלא כל הארץ כבודו²¹, ואת השמים ואת הארץ אני מלא גו'²², אני דייקא, דקאי על עצמותו ית', וא"כ, כאשר האדם עוסק בעניני העולם, הרי זה בבחי' מאן דמחוי במחוג קמי' מלכא²³. אלא שהתורה נתנה רשות וגם ציוותה לעסוק בעניני פרנסה, כמ"ש²⁴ ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, זו מצות עשה²⁵, וכתיב²⁶ וברכך הוי' אלקיך בכל אשר תעשה. ומ"מ הרי זה רק באופן דיגייע כפיך, היינו, שמוחו ולבו אינם טרודים בזה, אלא ההתעסקות בזה היא בכח המעשה בלבד, ובזה גופא רק כפי ההכרח, שיהי' כלי לברכת הוי'²⁷, ויתירה מזה, שמשמש בזה לעבודת הוי', כמ"ש²⁸ בכל דרכיך דעהו. ואעפ"כ הרי זה נקרא בשם יגיעה, וטעם הדבר, לפי שמצד עצמו רצונו לעסוק רק בעניני תורה ומצוות, ועסק הפרנסה הוא רק מצד ההכרח, כאילו כופין אותו, והיינו, דאע"פ שהתורה נתנה רשות ועד שיש מצוה וציווי לעסוק בפרנסה, מ"מ, אינו חפץ בהעסק (אף שמשמש בו לעבודת הוי'), ועושה זאת רק מצד ההכרח, ולכן הוא מחשב כמה זמן הוא מוכרח לעסוק בזה ורק בשעות אלה הוא עוסק בזה, וגם אז הוא מחכה וממתין שכבר יעבור הזמן המוכרח לעסק הפרנסה ויוכל להתעסק בתורה ותפלה. וכיון שאינו חפץ בעניני העסק, לכן הרי זה נקרא בשם יגיעה. ונמצא שיש בזה ב' קצוות, מחד גיסא הרי העסק הוא באופן דיגייע כפיך בלבד, שאינו מכניס בזה את מוחו ולבו, אלא רק כח המעשה בלבד, כפי

(25) מכילתא — הובאה בדרשות ר' יהושע
אבן שועב פרשת וישב, ובספר מנחה בלולה.
(26) ראה טו, יח. ספרי עה"פ.
(27) ראה לקו"ת תצא לו, סע"א ואילך.
סהמ"צ להצ"צ קו, א ואילך. סה"מ תרצ"ו ע'
115. ד"ה מים רבים תשל"ח שם.
(28) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות
ספ"ג.

(20) תהלים כד, א.
(21) ישעי' ו, ג.
(22) ירמי' כג, כד.
(23) חגיגה ה, ב. וראה סהמ"צ להצ"צ ח,
א. אוה"ת בראשית ח"ד תשכ, א-ב. המשך
תרס"ו ע' כב. ועוד.
(24) יתרו כ, ט. ואתחנן ה, יג.

ההכרח, אבל רצונו ומוחו ולבו אינם מונחים בהעסק, ועד שהעסק הוא באופן תיעשה, כאילו נעשה מעצמו בדרך ממילא. ולאידך גיסא הרי זה נקרא בשם יגיעה, והיינו, שעם היות שמכניס בזה רק את כח המעשה בלבד, עד כמה שמוכרח, ובדרך ממילא, מ"מ, להיות שאינו חפץ בזה, הרי גם ההתעסקות בכח המעשה בלבד נקראת בשם יגיעה.

וממשיך בכתוב וביום השביעי יהי' לכם קודש שבת שבתון גו', והיינו, שכאשר ששת ימים תיעשה מלאכה, בדרך ממילא, הנה אז דוקא יהי' ביום השביעי שבת שבתון, וכמארז"ל²⁹ מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת. דהנה, כאשר ההנהגה בששת ימי השבוע אינה כדבעי, היינו שעסק הפרנסה שלו אינו באופן דיגיע כפיך בלבד, אלא מכניס בזה גם את מוחו ולבו, ונעשה טרוד בעסק, אזי גם כאשר מנתק את עצמו לשעה מעניני העסק ורוצה לעסוק בתורה ותפלה, הנה גם אז מבלבלות אותו מחשבות זרות כו'. ולא זו בלבד שמצד המסירה ונתינה שלו להעסק הנה גם בעת התורה והתפלה נופלות לו המחשבות בעניני העסק שחשב בהם במשך כל היום, אלא עוד זאת, שמבלבלים אותו בנפילת מחשבות זרות כאלה שמצד עצמו אינו שייך אליהם כלל³⁰. והיינו, לפי שפתח פתח למחשבות זרות, וכשפותחים את הדלת אזי נדחפים שמה כו' (אָז מען עפנט אַ טיר, שפּאַרט מען זיך אַהין). ולכן, גם כאשר בא יום השבת, ורוצה לאסתכלא ביקרא דמלכא, אזי אינו יכול, והיינו, שלא זו בלבד שאין לו בחינת שבת שבתון, בחינת אז תתענג על הוי'³¹, אלא עוד זאת, שאפילו שבת סתם (שבת פעם אחת) אין לו. וזהו גם מה שאמר רז"ל³² לעולם יראה אדם בשבת כאילו כל מלאכתו עשוי', והרי ענין זה אפשר להיות רק כאשר עסק הפרנסה הוא באופן דיגיע כפיך, שאינו מכניס מוחו ולבו בעסק הפרנסה, אבל כאשר הוא טרוד בעסק, אי אפשר שביום השבת יהי' אצלו כאילו כל מלאכתו עשוי', ומצד עניני העסק שעדיין לא סיים לפני השבת נעשה אצלו בלבול גם ביום השבת. ורק כאשר עסק הפרנסה הוא באופן דיגיע כפיך, שאינו טרוד בזה, שזהו"ע ששת ימים תיעשה מלאכה, בדרך ממילא, הנה אז וביום השביעי גו' שבת שבתון, שהו"ע

(31) ישעי' נח, יד.

(32) מכילתא ופרשי' יתרו כ, ט. טושו"ע אר"ח שש"ו ס"ח. שר"ע אדה"ז שם סכ"א.

(29) ע"ז ג, סע"א.

(30) ראה דרך חיים שער התשובה פט"ו (יט, ג). מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ע' שמב. סה"מ תרצ"ז ע' 269.

של תוספת קדושה, והיינו לפי שגם בימות החול הוא בדרגת שבת, שאינו טרוד בעובדין דחול, ולכן הנה בבוא יום השבת נעשית אצלו תוספת קדושה באופן נעלה יותר, שבת שבתון.

ד) **והנה** ענין זה נאמר למחרת יום הכיפורים, לאחר שאמר הקב"ה סלחתי כדברך, והותחל התיקון על חטא העגל, חטא ע"ז [ועד"ז בזמן הגלות שצריך לתקן חטא ע"ז שבגללו הי' חורבן בית ראשון³³], ועז"נ שהתיקון לזה הוא ע"ז שעסק הפרנסה יהי' באופן דששת ימים תיעשה מלאכה, בדרך ממילא. והענין בזה, דהנה, בענין עבודה זרה מבאר הרמב"ם³⁴ טעות דור אנוש, שאמרו, הואיל והאלקים ברא כוכבים אלו וגלגלים להנהיג את העולם כו' ראויין הם לשבחם ולפארם ולחלוק להם כבוד כו'. והיינו, שההשפעות מלמעלה הם ע"י ממוצעים, כמ"ש³⁵ ממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים, ועם היותם ממוצעים בלבד, מ"מ עוברת ההשפעה על ידם, ולכן טעו והשתחוו לשמש ולירח, כדי לקבל מהם ההשפעה בלבושי הטבע³⁶. והיינו, שגם הם הודו שהקב"ה הוא מלך מלכי המלכים, אבל קרו לי' אלקא דאלקיא³⁷, שהחשיבו אותם למציאות. אך האמת היא שאין להחשיב אותם למציאות כלל, משום שאינם אלא כגרון ביד החוצב בו³⁸. ומזה מובן שענין חטא ע"ז בדקות הוא כשנותנים איזו חשיבות ללבושי וגדרי הטבע³⁹. ולכן התיקון על זה הוא כאשר עסק הפרנסה הוא באופן דתיעשה, בדרך ממילא, בלי טרדת המוח והלב, שזהו היפך ענין ההשתחואה שהיא הרכנת הראש, שמשקיע את מוחו בלבושי הטבע דעסק הפרנסה, שזהו"ע של ע"ז בדקות, והתיקון על זה הוא תיעשה מלאכה, בדרך ממילא.

ה) **והנה** כל האמור לעיל ישנו גם במלאכה הרוחנית בעבודת הוי"ו⁴⁰. והענין בזה, כדאיתא במשנה⁴¹ אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס, אלא הוו כעבדים המשמשים את הרב שלא

להצ"צ קז, א. סה"מ תרצ"ו ע' 114 ואילך.

ד"ה מים רבים תשי"ז פ"ד (תו"מ סה"מ חשון ע' שכג ואילך). ובכ"מ.

40 ראה תורת חיים שם תרכא, סע"א ואילך [תטו, א ואילך].

41 אבות פ"א מ"ג. וראה תורת חיים שם

תקפט, ב [שצו, ג].

33 יומא ט, ב.

34 הל' ע"ז פ"א ה"א.

35 ברכה לג, יד.

36 ראה סה"מ להצ"צ ו, א. ס, א. ובכ"מ.

37 ראה מנחות בסופה.

38 ע"פ ישעי' י, טו.

39 ראה לקו"ת אחרי כז, ג. סה"מ צ

על מנת לקבל פרס. והיינו, שיכול להיות אופן עבודה ע"מ לקבל פרס, שידוע ומבין את הטוב והעילוי שבלימוד התורה וקיום המצוות, ונרגש אצלו הנועם והעריכות והמתיקות בתומ"צ, ולכן עוסק בתומ"צ. אך על זה אמרו אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס, והיינו, שעבודת הוי' לאמיתתה היא לא מצד הרגש הטוב והתענוג כו', אלא מתוך קבלת עול, שרוצה לקיים את הרצון העליון. והנה, כאשר העבודה היא באופן של קבלת עול, הרי זה בבחינת תיעשה, בדרך ממילא, ובאופן של יגיעה. והיינו, דכיון שהעבודה אינה באופן שנמשך לזה מצד רצון ותענוג וחשק כו', אלא מתוך קבלת עול בלבד, וכמו שאין לו תענוג בזה אלא עושה זאת כאילו כופין אותו, לכן נקראת עבודה זו בחינת יגיעה. וכמו"כ הרי זה כאילו העבודה נעשית בדרך ממילא, כי, כאשר העבודה היא מתוך הרגש כו', אזי אפשר שיחשוב שכחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה⁴², שמחמת טיב כשרונותיו וטיב מדותיו הרי הוא לומד תורה ונותן צדקה. אבל כאשר העבודה אינה מצד ההרגש שלו, אלא בקבלת עול בלבד, אזי מבין ומרגיש שאין זו העבודה שלו, אלא כל מה שנפעל הרי זה בסייעתא דשמיא, ובאופן שהסיוע מלמעלה הוא העיקר, כמארו"ל⁴³ פתחו לי כחודו של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם, היינו, שהפעולה שלו היא בבחי' פתיחת פתח כחודו של מחט בלבד, ואז נעשה הענין בדרך ממילא, עי"ז שמסייעין אותו מלמעלה.

וענין זה הוא תיקון על חטא העגל, שעל ידו חזרה הזוהמא דחטא עה"ד⁴⁵. דהנה, חטא עץ הדעת הוא ענין ההרגש⁴⁴, כמ"ש⁴⁵ ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאווה הוא לעינים, שהו"ע ההרגש כו'. והתיקון לזה הוא ענין העבודה מתוך קבלת עול, שהיא באופן דתיעשה, בדרך ממילא, ובאופן של יגיעה כנ"ל. וזהו גם מה שמצינו⁴⁶ שהנשמות שהיו בשיעבוד מצרים הן הנשמות דדור הפלגה, שאמרו נבנה לנו עיר ומגדל גו'⁴⁷, והתיקון על זה הי' שיעבוד מצרים שעבדו בחומר ובלבנים⁴⁸.

(46) פרי עץ חיים שער חג המצות פ"א. אזה"ת שמות ע' כד"כה. סה"מ תרנ"ה ע' זה ואילך. ד"ה ויראו את אלקי ישראל תשי"ט (סה"מ תשי"ט ע' קיח ואילך). ועוד.
(47) נח יא, ד.
(48) שמות א, יד.

(42) עקב ח, יז.
(43) ראה לקו"ש ח"א ע' 191 הערה 17.
(44) ראה מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' נה ואילך. סה"מ עזר"ת ע' פט ואילך. עטר"ת ס"ע צב ואילך. הישי"ת ע' 118. ד"ה לא תהי' משכלה שנה זו (תו"מ ח"ד ע' 333). ובכ"מ.
(45) בראשית ג, ו.

והענין בזה, שחטא דור הפלגה שאמרו ונעשה לנו שם הו"ע ההרגש, והתיקון לזה הוא ע"י גלות ושעבוד מצרים בחומר ובלבנים, באופן של עבודת פרך ויגיעה דוקא, שזהו ההיפך מכמו שהי' בדור הפלגה, שאף שעבדו בחומר ובלבנים לבניית המגדל, מ"מ, לא היתה עבודתם באופן של יגיעה, כיון שהי' להם תענוג בזה, שהרי רצו לעלות לרקיע ולהלחם בו⁴⁹ וכו', ולכן הי' התיקון לזה ע"י שעבוד מצרים בחומר ובלבנים באופן של עבודת פרך, שמפרכת את הגוף⁵⁰ ואת הנפש. וכן הוא בענין תיקון חטא עה"ד ע"י העבודה דששת ימים תיעשה מלאכה, כי, חטא עה"ד הו"ע ההרגש, וכאשר העבודה היא מתוך הרגש, אין זו יגיעה, כיון שמתענג בעבודתו, ואין זה בדרך ממילא, כיון שחושב שעבודתו היא בכח עצמו, ולכן התיקון על זה הוא ע"י העבודה מתוך קבלת עול, שאז העבודה היא באופן של יגיעה (תמורת זה שהיתה עבודתו מתוך תענוג), ובאופן דתיעשה, בדרך ממילא, ע"י הנתינת כח מלמעלה (תמורת זה שהיתה מצד כחי ועוצם ידי גו').

ו) **וזהו** ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים גו'. דהנה למחרת יום הכיפורים, כשהוצרכו להסיר את הזוהמא, ולפעול שיהי' העולם כמו שהי' בתחלת הבריאה, קודם החטא, שעולם על מילואו נברא, הנה אז ויקהל משה גו' ויאמר גו' אלה הדברים גו', דקאי על ל"ט המלאכות דעובדין דחול, כדרשת רז"ל⁵¹ דברים הדברים אלה הדברים, אלו ל"ט מלאכות שנאמרו למשה מסיני, שעל ידם פועלים תכלית הכוונה בבריאת והתהוות העולמות, שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים⁵², דהיינו בעולם הזה הגשמי והחומרי שאין למטה ממנו. והענין בזה, כמבואר בתניא⁵³ שאי אפשר לומר שהכוונה דדירה בתחתונים היא לעולמות העליונים, שלגבי המאציל גם הם בבחי' תחתונים, הואיל ולהם ירידה מאור פניו ית'. וכמו עולם האצילות, שענינו הוא גילוי ההעלם⁵⁴, ובהיותו בהעלמו הוא במדרגה

53) שם. וראה סה"מ תרנ"ח ע' ל ואילך.
תרע"ח ע' קיב ואילך. ד"ה באתי לגני תשי"א
פ"ד"ה (תו"מ סה"מ שבט ע' רסו ואילך.
סה"מ תשי"א ע' ז ואילך).
54) תו"א בראשית ג, א. וירא יד, א.
משפטים עו, א.

49) פרש"י נח שם, א.
50) פרש"י שמות שם.
51) שבת ע, א.
52) תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר
ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

נעלית יותר, שהרי כאשר הגילויים נמשכים למטה הם מתמעטים, ולכן אי אפשר לומר שהכוונה היא בעולם האצילות, להיותו רק בבחי' ירידה, ולא יתכן שינצלו (מ'זאָל אויסנוצען) ענין נעלה יותר בשביל ענין תחתון ממנו. אלא התכלית היא בעולמות ב"ע, ובבי"ע גופא בעוה"ז הגשמי והחומרי שאין תחתון למטה ממנו, והיינו לפי שירידה זו היא צורך עלי', דכד אתכפיא ס"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין⁵⁵, שנמשך ענין כזה שהוא בכולהו עלמין בשוה⁵⁶, דהיינו עצומ"ה א"ס ב"ה, שהרי הגילויים מתמעטים בהמשכתם, כנ"ל, וא"כ אינם בכולהו עלמין בשוה, ודוקא העצמות הוא בכולהו עלמין בשוה, והמשכת העצמות היא כד אתכפיא ס"א, דהיינו בעוה"ז התחתון. ובפרטיות יותר, הנה בעוה"ז גופא יש ד' סוגים, דומם צומח חי ומדבר, ותכלית הכוונה היא בסוג הדומם דוקא. ולכן תכלית הכוונה היא בירידת הנשמה בגוף דוקא, שהרי נשתנה אופן יצירת גוף האדם מגופות שאר הנבראים⁵⁷, שכולם בצביון נבראו⁵⁸, וא"כ מתייחס גופם להנפש שבהם, משא"כ באדם כתיב⁵⁹ גלמי ראו עיניך, ואמרו רז"ל⁶⁰ שבתחילה צר אותו גולם, בחינת דומם, ורק אח"כ נפח בו נשמה, ודוקא בדומם זה נשלמת הכוונה דדירה בתחתונים, המשכת העצמות. וענין המשכת העצמות נעשה ע"י נשמות ישראל, לפי שהנשמות אינם נפרדים, שהרי נש"י עלו במחשבה⁶¹, שהם בבחי' המחשבה, ובמחשבה גופא הם במדריגה היותר עליונה שבה, שזהו דיוק הלשון עלו במחשבה⁶², ועד שהם מושרשים בהעצמות, ובידיעת עצמו יודע את הנשמות. ומצד זה שבידיעת עצמו הוא יודע את הנשמות, הנה בכל מקום שהם, בכל סדר ההשתלשלות, וגם בגוף האדם, נרגש בהם ענין ידיעת עצמו שהוא ודעתו אחד, ולכן פועלים המשכת העצמות. והמשכה זו היא ע"י התורה, משום שגם התורה מושרשת בהעצמות. וכאשר נשמות ותורה באים יחדיו, אזי הם ממשיכים את העצמות כגוף האדם, בחינת דומם,

אוה"ת בראשית ח"ו תתרנא, א ואילך. ועוד.
 (58) ראה חולין ס, ב. פרש"י בראשית א, כה.
 (59) תהלים קלט, טז.
 (60) סנהדרין לח, א.
 (61) ב"ר פ"א, ד.
 (62) ראה לקו"ת שה"ש יז, ג ואילך. סה"מ הי"ש"ת ע' 17. ובכ"מ.

(55) בתניא פכ"ז (לד, א) ובלקו"ת ר"פ פקודי מציינ לזהר ח"ב קכח, ב (ובלקו"ת שם מציינ גם לזהר שם טז, ב. וראה גם שם קפד, א). וראה גם תו"א פרשתנו פט, ד. לקו"ת חוקת סה, ג.
 (56) סה"מ הי"ש"ת ע' 111.
 (57) ראה ד"ה להבין הטעם שנשתנה בתו"א בראשית ג, ד ואילך. ועם הגהות —

ובכל הדברים הגשמיים שבעולם, שזהו"ע אלה הדברים, ל"ט מלאכות דעובדין דחול, שהרי הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון, וכוונת ירידתה למטה היא כדי לברר את הגוף ונה"ב וחלקו בעולם⁶³, שבוה נשלמת הכוונה דדירה בתחתונים. וזהו אלה הדברים אשר צוה הוי' לעשות אותם, צוה מלשון צוותא וחיבור, והיינו, שע"י ההתעסקות בדברים הגשמיים לעשות לו ית' דירה בתחתונים, מתקשרים ומתחברים עם העצמות.

ז) **והנה** ידוע שיסוד כל סדר ההשתלשלות הוא על ג' הענינים דעולם שנה נפש⁶⁴, ולכן נימנו כאן ג' ענינים אלה. דהנה, מ"ש ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, הו"ע בחי' נפש, שהקהיל את כל נפשות ישראל לבחינת האחדות האמיתית. וענין זה הוא בכחו של משה דוקא, לפי ששרשו הוא מהשמיטה הראשונה⁶⁵, למעלה מהשמיטה שבה נמצאים אנו, דהיינו למעלה מהשתלשלות. ומ"ש ויאמר אליהם אלה הדברים גו', שהם עובדין דחול, הו"ע בחי' עולם. וכיון שהחיבור דנפש ועולם הוא ע"י שנה, בחינת הזמן⁶⁶, הנה עז"נ ששת ימים תיעשה מלאכה וביום השביעי גו' שבת שבתון, שזהו סדר העבודה בגדר הזמן. וכשם שענין זה הוא בכללות כל ישראל, כן הוא גם בפרטיות בכאו"א מישראל, שצריך לעסוק בעבודתו בג' ענינים אלה. ויקהל משה את כל עדת בני ישראל היינו שצריך לאסוף ולהקהיל את כל עניניו המפורזים⁶⁷, וענין זה הוא בכחו של משה שבכאו"א מישראל, שעל זה אמרו רז"ל⁶⁸ אין לגבי משה מילתא זוטרתא היא, דקאי על בחינת משה שבכאו"א מישראל⁶⁹. וענין אלה הדברים אשר צוה הוי' לעשות אותם קאי על העסק בעובדין דחול באופן דצוה מלשון צוותא וחיבור, דהיינו לחבר את עניניו הגשמיים עם אלקות, שזוהי תכלית כוונת ירידת הנשמה בגוף. וכל זה הוא ע"י העבודה בזמן, שזהו"ע ששת ימים תיעשה מלאכה, שע"ז באים

תרנ"ה (סה"מ תרל"ד ע' קמו ואילך. תרנ"ה ע' קלט ואילך). ד"ה אלה פקודי תש"כ (סה"מ תש"כ ע' קכד).
 66 אמרי בינה שם. סה"מ פר"ת שם ע' נו. ובכ"מ.
 67 חסר קצת (המו"ל).
 68 ברכות לג, ב.
 69 תניא רפמ"ב.

63 תניא פל"ז (מח, ב) מעץ חיים שער כו ספ"א.
 64 ראה הקדמת הראב"ד לספר יצירה קרוב לתחילתו (ב, ג). אמרי בינה שער הק"ש פל"ח. סה"מ פר"ת ע' נד. ד"ה ויקח ה"א שנה זו (תו"מ ח"ד ע' 102 ואילך). ובכ"מ.
 65 תו"א שמות נב, א. וראה אודה"ת פרשתנו ע' ב'פו ואילך. ד"ה ויקהל תרל"ד,

לכחי' שבת שבתון. וסמך ענין שבת למלאכת המשכן, כי, ע"י העבודה הנ"ל יהי' בנין בית המקדש השלישי, במהרה בימינו.

